

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
“УКРАЇНСЬКА АКАДЕМІЯ БАНКІВСЬКОЇ СПРАВИ
НАЦІОНАЛЬНОГО БАНКУ УКРАЇНИ”

ФІНАНСОВА ОСВІТА:

СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Збірник матеріалів
Міжнародної навчально-методичної конференції
(м. Севастополь, 29-30 квітня 2010 р.)

Суми
ДВНЗ “УАБС НБУ”
2010

УДК 378:336](063)
Ф59

Рекомендовано до друку методичною радою Державного вищого навчального закладу “Українська академія банківської справи Національного банку України”, протокол № 9 від 13.05.2010

Редакційна колегія збірника:
д-р екон. наук, проф. А.О. Єпіфанов
(головний редактор);
д-р екон. наук РФ, доцент Б.А. Дадашев;
д-р екон. наук, доцент І.О. Школьник
(відповідальний секретар)

Фінансова освіта: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку [Текст] : збірник матеріалів Міжнародної навчально-методичної конференції (м. Севастополь, 29-30 квітня 2010 р.) / Державний вищий навчальний заклад “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2010. – 285 с.

Видання містить матеріали доповідей учасників Міжнародної навчально-методичної конференції “Фінансова освіта: сучасний стан, проблеми та перспективи розвитку” (м. Севастополь, 2010 р.).

Розраховане на працівників системи вищої освіти України фінансово-кредитного напрямку.

УДК 378:336](063)

© ДВНЗ “Українська академія банківської справи
Національного банку України”, 2010

Професійна компетенція фахівців за спеціальністю “Фінанси” характеризується системністю та інтерактивністю, включає в себе фінансову і економічну складову (знання фінансів і економіки підприємства, фінансового аналізу, фінансового моделювання і прогнозування, організації і контролю виробництва, організацій фінансової і маркетингової діяльності підприємства, знання міжнародних економічних відносин), управлінську (знання психології управління, інформаційних комунікаційних систем, основ управління організацією), правову (знання законодавства країни, зовнішньоекономічної діяльності та трудового права), соціокультурну (знання особливостей розвитку та устрою сучасного суспільства, оволодіння чеською та іншими іноземними мовами, знання міжнародних політичних відносин).

*І.М. Боярко, канд. екон. наук,
ДВНЗ “Українська академія банківської справи НБУ”*

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНІ ПРОБЛЕМИ ПІДГОТОВКИ ФІНАНСИСТІВ ДО ВИКОНАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ АНАЛІТИЧНИХ ФУНКЦІЙ

Масштаби прояву кризових явищ в фінансовій системі та національній економіці України вказують на необхідність удосконалення вищої освіти фінансового профілю у напрямку поглиблення аналітичної професійної підготовки з різних видів аналізу. Це зумовлено тим, що від якості виконання фінансовими працівниками своїх аналітичних функцій в значній мірі залежить своєчасність виявлення несприятливих тенденцій розвитку та наслідків їх виникнення, ефективність розробленої системи заходів щодо подолання можливих фінансово-економічних проблем.

В умовах сьогодення є очевидним, що повільна реакція системи освіти на проблему розвитку готовності випускників вищих навчальних закладів до кваліфікованого виконання аналітичної роботи призводить до зниження їх конкурентоспроможності на ринку праці: існує певний розрив між реальним рівнем професійної компетентності випускників (з питань сучасних технологій проведення фінансового, інвестиційного, операційного, стратегічного, портфельного та інших видів аналізу, розуміння причинно-наслідкових взаємозв'язків між різними економічними явищами та процесами тощо) і вимогами, що висуваються роботодавцями до рівня кваліфікації свого персоналу. Конкурентоспроможність фахівців з фінансів прямо залежить від рівня їх володіння сучасним аналітичним інструментарієм.

Глибина засвоєння студентами основних теоретичних положень проведення аналізу і якість сформованих навичок та вмій застосувати їх у своїй практичній діяльності залежать від статусу аналітичних дисциплін, який визначається приналежністю їх до блоку нормативних фахових, або вибіркових дисциплін, з відповідною формою підсумкового контролю та відмінністю в обсягах виділених кредитів. Дослідження останніх тенденцій зміни освітньо-професійних програм підготовки за напрямом “Фінанси і кредит”, сформованих навчальних планів вказує на поступове зникнення аналітичних дисциплін як самостійних одиниць циклів природничо-наукової та загальноекономічної підготовки і професійної та практичної підготовки, їх “розмивання” в окремих темах дисциплін із спільним об’єктом вивчення.

Разом з тим, не можна говорити і про присутність достатнього аналітичного навантаження у змісті інших професійно орієнтованих дисциплін, оскільки детальне ознайомлення з відповідною навчальною літературою (підручниками, навчальними посібниками) перекоонує, що здебільшого проблеми аналізу в них (а, отже, і в навчальному процесі, побудованому на їх використанні) відображені лише формально – як констатація факту необхідності проведення аналізу без вивчення особливостей застосування відповідних методик, з’ясування можливостей для подальшого вдосконалення й адаптації їх до певних умов. Недостатньо уваги приділяється навчанню студентів методикам проведення фінансового аналізу на основі західних стандартів.

Так, принциповим недоліком, на нашу думку, освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів в галузі знань “Економіка і підприємництво” є повна відсутність аналітичних дисциплін у складі нормативної частини циклу професійної та практичної підготовки за напрямом “Фінанси і кредит”. Це призводить до недооцінки місця аналітичних дисциплін у навчальному процесі та, відповідно, до загального зниження рівня теоретичної і практичної підготовки фахівців з фінансів. Разом з тим їх освітньо-кваліфікаційна характеристика об’єктивно передбачає наявність навичок для виконання значного переліку аналітичних функцій з діагностики, оцінки, прогнозування та оптимізації різних економічних явищ та процесів, зокрема, ринкової кон’юнктури, фінансового стану суб’єктів господарювання, інвестиційної привабливості, ризиків та їх впливу на результати господарської діяльності тощо.

Зауважимо, що завдяки аналітичним дисциплінам у студентів не тільки розвивається логічне мислення, а й виникає нагода пов’язати і закріпити матеріал, який вони опанували при засвоєванні інших курсів. Це зумовлює переважну спрямованість на аналіз найважливіших операцій та особливостей окремих видів діяльності, явищ та процесів

курсів та випускних (дипломних) робіт, підготовкою яких завершується вивчення базових та спеціалізованих дисциплін.

У зв'язку з цим вважаємо за необхідне, при формуванні навчальних планів підготовки бакалаврів і магістрів за напрямом “Фінанси і кредит” підвищити аналітичне навантаження (особливо для спеціалізацій, спрямованих на подальшу аналітичну діяльність в інвестиційній та фінансовій сферах) як у фундаментальному, так і функціонально-фахово-орієнтованому вимірах, що сприятиме розширенню компетенції майбутніх кваліфікованих працівників у відповідній предметно-економічній області. Зокрема, передбачити вивчення фінансового аналізу у якості нормативної дисципліни галузевими стандартами вищої освіти.

Проте досягнення цілей вивчення аналітичних дисциплін в навчальному процесі можливо лише в умовах його належної організації та реалізації. Зокрема, це стосується застосування новітніх методик викладання, які мають забезпечувати інтеграційне поєднання теоретичної і практичної підготовки, наприклад, використання тренінгових технологій (ділових ігор, кейсів, індивідуально-групової роботи), робота у спеціалізованих навчальних аудиторіях (навчальних фінансово-аналітичних центрах), технічне, програмне та методологічне оснащення яких дозволяє студентам досягти якісного вирішення конкретних ситуаційних завдань з практики господарювання та розвивати здатність до творчого і продуктивного мислення.

Також суттєвим недоліком змісту програм аналітичних дисциплін в системі вищої освіти України є переважна спрямованість їх на вивчення методики проведення ретроспективного аналізу та недостатня увага до теоретичних та прикладних аспектів перспективного аналізу, який дозволяє встановити наслідки дії різних економічних чинників і спрогнозувати майбутні господарські процеси. Тренінгові технології дозволяють забезпечити системне поєднання всіх напрямів аналізу фінансово-економічних явищ та процесів на основі формування цілісного уявлення про ланцюг причинно-наслідкових зв'язків між минулим, поточним та майбутнім станами об'єкта дослідження. При цьому забезпечується перехід від притаманного традиційній системі освіти репродуктивного або репродуктивно-творчого рівнів сформованості інформаційно-аналітичних умінь у студентів до якісно вищих – творчо-репродуктивного та творчого, яким властивий пошук нових методик, засобів і прийомів роботи.

Отже, одним з пріоритетних завдань вищої фінансової освіти, на нашу думку, має бути підготовка фахівців-аналітиків, здатних бути

активними суб'єктами ринкового господарства, тобто самостійно розробляти та обґрунтовувати професійні рішення на основі всебічного аналізу поточного стану економічного середовища та прогнозування можливих напрямів його розвитку.

*Г.А. Буряков, д-р экон. наук, доц., Южно-Российский
государственный университет экономики и сервиса,
Ростовская область, г. Шахты, Российская Федерация*

РОЛЬ РАБОТОДАТЕЛЕЙ В ПОВЫШЕНИИ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ ВЫПУСКНИКОВ СПЕЦИАЛЬНОСТИ “ФИНАНСЫ И КРЕДИТ”

Усложнение задач в подготовке экономистов вносит существенные изменения в структуру спроса на специалистов этой сферы. Рост конкуренции и постоянно повышающийся уровень профессиональных требований со стороны работодателей требует повышения качества фундаментальной общепрофессиональной подготовки выпускников, обладающих квалификационно-профессиональными компетенциями.

Ориентируясь на необходимость повышения конкурентоспособности выпускников специальности “Финансы и кредит”, Южно-Российским Государственным университетом экономики и сервиса (ЮРГУЭС) своевременно была проведена работа по формированию тесных связей с работодателями кредитными организациями, заключён договор о сотрудничестве с Юго-Западным банком Сбербанка.

Опыт работы преподавательского состава кафедры и требования времени позволили сделать вывод о необходимости внесения изменений в методику обучения студентов с целью ее приближения к реальной экономической работе финансово-кредитных учреждений. Понимание этой проблемы послужило отправной точкой к созданию в 2002 г. лаборатории “Учебный банк” кафедры Финансы и кредит ЮРГУЭС, на основе которого молодые специалисты могут получить практику с вычислительными системами, выступающими в настоящее время неотъемлемой функциональной частью персонального рабочего места работника любого учреждения финансово-кредитной сферы. Создавая лабораторию “Учебный банк”, использовали компьютерные программы “АС-филиал”, “АС-Предприятие”, “АльтПримИнвест”, интегрированную банковскую систему IBSO (IB SYSTEM OBJECT). Обучение в лаборатории происходит с помощью “демонстрационных версий”, имитирующих реальные процессы банковской деятельности. В лаборатории “Учебный банк” можно преподавать такие дисциплины, как